Bütün
ülkelerin
proleterleri
birleşiniz!

yeni yol

TİP ve TKP Merkez Komiteleri tarafından yayınlanmaktadır

15 Şubat 1988, Sayı 8

1 mart 88 S. 9

"MİT Raporu" Tartışması

MİT'in faaliyet ve ilişkileri ortaya çıkarılmalıdır

Şubat ayında basına sızdırılan bir MİT raporuyla ortalık birdenbire karıştı. Cumhurbaşkanlığından üstüste iki açıklama yapıldı, Buna Genelkurmay'ın açıklaması ve hükümet adına yapılan açıklamalar eşlik etti. Cumhurbaşkanı Evren'den gelen sert çıkışları "Evren olaya el koydu" şeklinde veren basın günlerdir bu konuyu tartışıyor. Evren'den Genelkurmay'a, hükümete kadar devletin tepe yönetiminde tedirginliklere yol açan bu belgelerde ne vardı?

Haftalık İkibin'e Doğru dergisinin yayınladığı MİT raporu, MİT'in tek tek kişiler, olaylar üzerine hazırlamış olduğu yüzlerce, binlerce rapordan farklıydı. Raporda eski Genelkurmay Başkanı, emekli orgeneral N.Ürüğ'dan, Milli Güvenlik Kurulu üyesi, T.Şahinkaya'ya, emniyet müdürlerine, valilere kadar devletin çeşitli kademelerinde çalışanların adları geçiyor, bunların kara ünlü mafya babalarıyla ilişkileri, terör, cinayet olaylarından kaçakçılığa kadar kirli işlere karıştıkları anlatılıyordu. Doğruluğu kanıtlandığı takdirde, söz konusu MİT belgelerinde yeralan faaliyetler, asgari ahlak ölçütleriyle bağdaşmaması bir yana, açıkça suç sayılan ve ağır cezaları gerektiren eylemler. Bu açıdan bakıldığında, MİT raporu devletin en sorumlu görevlerindeki yöneticilerin yeraltı dünyasıyla sıkı ilişkiler içinde, entrika, sahtekarlık ve kaçakçılık gibi yasadışı faaliyetleri bir devlet yönetimi biçimi haline getirdiklerini, devlet organlarının kişisel çıkarla ve kirli işlere alet edildiğini sergiliyor, devleti elinde tutanların içyüzünü yansıtıyor. Bu, MİT raporu konusunda önemli bir nokta olmakla birlikte, sanırız işin sadece bir yanıdır. Olayın öteki yanı ise, üst düzeydeki devlet yöneticilerinin isimlerinin yeraldığı bu raporu MİT'e kimin hazırlattığı ve hangi amaçla hazırlatıldığıdır.

MİT raporu konusunda yapılan araştırma, ciddi ve güvenilir olursa, olayın üzerinin kapatılması yolunda gidilmezse, bu soruya kesin yanıt getirecektir kuşkusuz. Bugüne kadar sadece basına sızdırılan bilgilerle kesin bir sonuca varmak olanaksızdır. MİT raporunun bir bölümü yayınlanır yayınlanmaz, önce tartışmalar İstanbul'da uzun süre sı-

Devamı 7. sayfada

Kürtçe konuşma yasağı kırıldı

Cezaevlerindeki direnişçilerin başarısı

Diyarbakır Cezaevi'ndeki politik tutuklu ve hükümlülerin kendi ana dilleri Kürtçeyi konuşma yasağına, cezaevindeki baskı ve keyfi uygulamalara karşı başlattıkları açlık grevi ve ölüm orucu direnişin ll. gününde istemlerinin kabul edilmesiyle sona erdi.

6 Şubat günü TAYAD aracılığıyla basına bildirilen istemlerin yerine getirilmemesi üzerine açlık grevine başlayan tutuklu ve hükümlülerden Mehmet Emin Yavuz, direnişin 10. gününde fenalaşarak kaldırıldığı hastanede öldü.

12 Eylülden sonra akıl almaz insanlık dışı baskı koşullarında ölen ve sakat kalanların sayısının yüzleri bulduğu Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde politik tutuklular daha önceki yıllarda da çeşitli defalar açlık grevi ve ölüm orucuna giderek cezaevi yönetimlerine geri adım attırabilmiş, cezaevi koşullarında kısmi rahatlamalar sağlıyabilmişlerdi.

Tutukluların eylemleri gerek ailelerinden, gerekse demokrasi güçlerinden geniş destek ve dayanışma gördü. Tutuklu ve hükümlülerin açlık grevine başladığının duyulmasıyla birlikte SHP il binasında açlık grevine başlayan tutuklu ailelerine SHP milletvekillerinden Adnan Ekmen ve Mahmut Alınak'da katılarak, tutuklu ve hükümlülerin ve onların ailelerinin direnişine destek verdiler.

Başta Diyarbakır Sivil Cezaevinde bulunan hükümlü ve tutuklular olmak üzere Metris, Aydın, Mersin, Bursa, Malatya, Eskişehir, Çanakkale askeri ve sivil cezaevlerindeki politik tutuklular da Diyarbakır Askeri Cezaevin'deki tutuklu ve hükümlülerin sürdürdükleri direnişle dayanışma amacıyla açlık grevlerine başladılar.

Açlık grevlerinin yaygınlaşması üzerine TBMM Adalet Komisyonu cezaevlerinde incelemede bulunmak üzere

Devamı 6. sayfada

İşçi hakları ve sendikal özgürlükler için Türk-İş eylem hazırlığında

Türk-İş Bakanlar Kurulu'nun 10 Şubat günü olağanüstü toplantısının ardından yapılan bir açıklamayla, "Başkanlar kurulumuz, işçi hareketimizin karşı karşıya bulunduğu ekonomik ve sosyal sıkıntıları gidermek, esas olarak işçi hak ve özgürlüklerin önündeki anayasa ve yasal engelleri kaldırabilmek yönündeki çalışmaların zamana yaygın, tutarlı bir mücadelenin dayanıklık ve birlik içinde kararlı olarak yürütülmesiyle başarıya ulaşabileceği inan-

Devamı 4. sayfada

TBKP'NİN KURUCULARI NİHAT SARGIN VE HAYDAR KUTLUYA ÖZGÜRLÜK

" Türkiye halkının barış ve özgürlük istemlerini ve onurlu savaşımlarını sizlerin sahşında selamlıyoruz "

Belçika Dışişleri Bakanı Y. Sargın'a bir mektup gönderdi

Belçika Dışişleri Bakanı Leo Tindemans TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın'ın eşi Yıldız Sargın'a bir mektup göndererek, **olayların gelişmesini izlediklerini** belirtti.

Tindemans'ın mektubunda şöyle denilmekte:

"30 Aralık 1987 tarihli mektubunuza cevap verirken sizi bilgilendirmekten onur duyduğumu birdirmek isterim. Bildiğim kadarıyla, Bay Sargın için Türkiye'de açılmış olan mahkemeye ilişkin işlemler sürmektedir.

Aslında, Ankara'daki Belçika elçisi talimatlarım doğrultusunda olayların gelişmesini izlemektedir.

Eşiniz ve beraber olduğu arkadaşının durumu, politik işbirliği çerçevesinde 12 Avrupa Topluluğu ülkesi tarafından çok yakından izlenmektedir.

Umarım ki, bu uluslararası çabalar itham edilenlere yapılan muameleye olumlu bir etkide bulunabilir."

Prag'dan "Çağrı"ya Çağrı

Prag Ekonomi Yüksek Okulu ve Prag Teknik Üniversitesi, Çekoslavakya Sosyalist Gençlik Birliği örgütleri "Türk aydınlarının çağrısı"nı desteklemek üzere Avrupa'da açılan imza kampanyasına aktif katılma kararı aldılar. Kampanya 1 Martta resmen açıldı. Her iki yüksek okulun kapalı devre iç radyo yayınlarında konusmalar yapılarak Türkiye'de işkenceler, TİP ve TKP genel sekreterlerinin TBKP'yi kurmak üzere cesur demokratik girişimleri, Türkiye aydınlarının insan haklarını ve demokrsi ilkelerini savunmak için mücadeleleri anlatılıyor. Ekonomi Yüksek Okulu ana giriş kapısına konan büyük bir bilgilendirme paneli yanında birçok profesör, oğretim üyesi ve öğrenci gönüllü olarak çevrelerinde imza topluyorlar.

Bunun yanısıra işçi ve orta öğretim gençliği örgütlerinin de bu kampanyaya aktif katılma kararı aldıkları öğrenildi.

Portekiz Cumhurbaşkanı'ndan Çiçek Yağcı'ya mektup

Portekiz Cumhurbaşkanı Çiçek Yağcı'ya bir mektup göndererek sıyası mahkumiyetlere karşı olduğunu belirtti mektupta şöyle denilmekte:

Sayın Bayan Yağcı,

Eşinizin Türkiye'ye dönüşünde tutuklanmasına ilişkin olarak yazmış olduğunuz mektup konusunda size şunu bildirmek isterim ki, eşinizin maruz kaldığı muamele ve genel olarak Türkiye'de insan haklarının durumu konusunda Türk yetkililerine endişelerimi bildirdim. Özel olarak da, politik faaliyette bulunma hakkını ve bunun özgür bir toplumda kısıtlanamayacağını vurguladım ve siyasi mahkumiyetlere karşı olduğumu ifade ettim.

Eşinizin durumunun düzelmekte olduğunu ve çok yakın bir gelecekte özgürlüğe kavuşacağını umuyorum."

Danimarka'daki dayanışma gecesinde yürekler yoldaşlarımız ve tüm politik tutuklular için çarpıyordu

Haydar Kutlu, Nihat Sargın ve Türkiyedeki politik tutuklular için dayanışma gecesi başladığında salon tamamen dolmuş bütün biletlerimiz ise satılmıştı.

Yaklaşık 140-150 kişi civarındaydık. Türkiyeli, Danimarkalı, İranlı, Filistinli konuklarımızla beraber. Katılımın yüksek olması bizlerin sevincini giderek arttırıyordu. TKP, adına konuşma yapan bir yoldaşımız açılışı başlattı. Daha sonra Danimarka Komünist Partisi Arhus temsilcisi, parti merkez komitelerinin dayanışma konusunda aldıkları somut kararları ve uluslararası dayanışmanın önemini vurgulayan bir konuşma yaptı. İşte bu değılmiydi Uluslararası Enternasyonalizmin somut örneği.

İran Komünist Partisi, (TUDEH) İran halkının çoğunluk (Fedaileri) partilerinin, bizimle beraber dayanışma içinde olduğunu ve buna bağlı somut eylem birliği kararı aldıklarını açıkladı. Danimarka Sosyal Demokrat Partisi, gönderdiği mesajda Sargın ve Kutlu'nun tutuklanmasını protesto ettiklerini, Türkiye'deki hapishanelerde yaşayan tüm politik tutuklulara özgürlük telgrafını T. Özal'a gönderdiklerini de açıkladılar.

Biz değilmiyiz ayrı dillerde aynı şarkıyı söyleyenler, biz degilmiyiz zenci, beyaz, sarı esmer dünyanın dört bir yanında. Biz değilmiyiz dün Luis Corvalana, Mandela'ya bugün Kutlu ve Sargın'a özgürlük diyenler.

Genel Sekreterlerimiz 16 Kasımda tarihsel bir dönemin başlangıcını yaptılar. Sadece TBKP adına değil demokrsinin kazanılması, barış ve demokratik yenilenme için tüm politik göçmenlerin özgürce ülkeye geri dönebilmeleri ve politik örgütlenme hakkını güvence altına alınabilmesi için, Türkiye'de yasaklar zincirinde yaşayan çilekeş emekçi halkımızın yükselen demokrasi mücadelesine katkıda bulunabilmekti. Sargın ve Kutlu'nun Türkiye'ye gitmekteki amacı bizler sizin yoldaşlarınız, sizin can dostlarınız herzaman sizlerle kah Metris'te kah Mamak, Diyarbakır ve Ankara Kapalı Cezaevi'nde beraber olacağız.

Şûra- Arhus/ DANİMARKA

İsviçre Dışişleri Bakanlığı TİP ve TKP liderlerinin durumunu yakından izlediğini bildirdi

İşviçre Dışişleri Bakanlığı "Kutlu ve Sargın'a Özgürlük Komitesi" gerekse bu komitede yeralan 16 İsviçreli parlamentere gönderdiği mektuplarda, TİP ve TKP liderlerinin durumunu yakından izlediklerini belirtti ve elçilik kanalıyla Türkiye hükümet yetkililerinden bilgi aldıklarını bildirdi.

Dışişleri Bakanlığının mektubunda Kutlu ve Sargın'a ilişkin yargılama sonucunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ve özellikle düşünce özgürlüklerine aykırı olması durumunda Türkiye hükümeti nezdinde girişimde bulunma haklarını saklı tuttukları vurgulandı.

Batı Berlin'de dayanışma eylemleri genişliyor

Aralarında Anti-Faşistler Birliği VVN, Hür Üniversite Öğrenci Birliği ASTA, Türkiyeli Göçmen Örgütleri, İran, Irak, Yunan ve Filistinli göçmen ve öğrenci derneklerin yer aldığı 15 dernek ve kuruluşun Kutlu ve Sargın'ın serbest bırakılması için açtıkları imza kampanyasının ilk aşamasında toplanan imzalar Türkiye'nin Batı Berlin Başkonsolosluğuna teslim edildi.

GORBAÇOV: "YENİLENMENİN İKİNCİ AŞAMASI BAŞLIYOR"

"İçinde bulunduğumuz an, ülkenin geleceğini belirleyecektir, o nedenle saatlerimizi tekrar ayarlamamız gerekiyor. "Yeni yılın başında SBKP Merkez Komitesi'nde yapılan bir toplantının amacını, açılıştaki konuşmasında SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov bu sözlerle açıklıyordu.

Toplantıda Sovyetler Birliği'ndeki yığınsal iletişim araçlarının, ideolojik kurumların ve sanatçı örgütlerinin yöneticileri hazır bulundu. Toplantıya katılanlar, yaklasık yedi saatlik bir süre içinde geçen yılın sonuçlarını gözden geçirdiler, yeni yıla ilişkin öngörüler üzerinde tartıştılar.

Mihail Gorbaçov konuşmasına "Yenilenmenin birinci aşaması genelinde tamamlanmış bulunuyor, ikinci aşama başlıyor" diyerek girdi.

Neydi birinci aşama? Birinci aşama, ülkede 80'li yılların ortalarındaki durumun teorik olarak analiz edilmesinden, perestroyka kavramınının oluşturulmasından ve bu kapsamda belli başlı kararların alınmasından oluşuyordu. Asıl yükü politik liderliğin, toplumun önde gelen kesimlerinin üstlendiği bu aşama, bu yöndeki çalışmalar kesintisiz sürecek olsa bile, esasta tamamlanmıştı. Eşiğinde bulunulan ve Gorbaçov tarafından "en karmaşık" olarak nitelenen ikinci aşama ise, perestroykanın pratiğe geçirilmesinden, yaşamın diline çevrilmesinden, milyonlarca Sovyet insanının pratik faaliyetinde maddi güce dönüştürülmesinden oluşacaktı. Gorbaçov konuşmasında bu aşamanın belirleyici niteliğini şu sözlerle ifade etti: "Çok sorumlu bir aşama ile karşı karşıyayız. Önümüzdeki iki ya da üç yıl!" Perestroyka doğrultusunun varacağı yeri belirleyecektir. İki yada üç yıldır!"

Perestroyka süreci politik açıdan değerlendirildiğinde, en önemli şeyin, halkın bu sürecin belirleyici alanlarında önemli bir rol üstlenmeye başlamış olması olduğunu belirten Gorbaçov, yine de frenleyici mekanizmaların henüz tümüyle kırılmış olduğunu düşünmeninin gerçekçi olmayacağına dikkat çekti ve "Perestroyka'ya yeni başlıyoruz, toplumumuz durgunluğu yeni terkediyor" dedi.

Partinin ve kadroların deneyim biriktirmekte olduğunu belirten Gorbaçov, perestroyka sürecine gelen eleştirilere de değindi: "Sık sık hem sağdan, hem de soldan eleştiriliyoruz. Soldakiler, yenilenmenin durdurulduğunu söylüyor ve daha kararlı önlemler, kadroların değişimini vb. talep ediyorlar. Bu, özellikle Merkez Komitesi'nin Ekim Plenumu'nda ortaya çıktı.

"Tartışma, neyi gösterdi? Şimdi perestroykaya ciddi bir başlangıç yapmış olduğumuzu ve 'ultraperestroyka' klişelerin yararsızlığının kanıtlandığını gösterdir. 'Devrimci' lafazanlığın savunucuları, sorumluluk üstlenmek, toplumumuzu yeni sınırlara götürmede ısrarlı ve uzun bir çalışmanın yükünü omuzlamak için gerekli iç huzura da, hazırlığa da sahip değillerdir.

"Şimdi de perestroykaya sağdan gelen eleştiriler "Sosyalizmin temellerinin" altının oyulduğuna ilişkin iddialar vardır. O zaman şu haklı soru ortaya çıkmaktadır: Nedir bunu yapanlar? Halkın harekete geçmesi, efendisi olduğu ülkenin işlerine daha güvenle sarılması mı? Tam tersine, sosyalizm güçten düşmüyor. Güç kazanıyor ve halkın politik ve toplumsal faaliyeti aracılığıyla daha tam olarak somutlaşıyor."

"Glasnost atmosferinde, kazanımların ve yapılan hataların sürekli eleştirel değerlendirilmesi atmosferinde yaşamayı öğrenmeliyiz" diyen Gorbaçov, açıklık ve eleştiri üzerinde de durdu: "Açıklığın, eleştirinin ve demokrasinin sınırları olup olmadığı konusundaki soruyu kesinlikle şöyle yanıtlıyoruz: eğer açıklık, eleştiri ve demokrasi sosyalizmin çıkarları, halkın çıkarları içinse, o zaman sınır yoktur. Ölçüt budur. Bu yolda başka herhangi birinin standartlarına ihtiyacımız yoktur; ne politikada, ne manevi alanda, ne de ekonomide.

"Demokrasi sorunlarında hiçkimse bizim gideceğimiz kadar ileriye gidemez, çünkü bu sosyalist sistemin özüdür. Sosyalist demokratizmi ekonomi de içinde olmak üzere tüm alanlara yayıyoruz. Batı'da hiçbir yerde müdürleri, ustabaşları seçimle gelmiyor, hiçbiryerde planlar çalışma kollektifinin onayından geçmiyor. Sosyalist demokrasimizi oluşturan budur."

Gorbaçov, geçen yıldan çıkarılacak önemli derslerden birinin de Leninci parti kavramına bağlılık olduğunu vurguladı ve şöyle dedi: "Ülkenin en iyi güçlerinin ideolojik ve örgütsel olarak harekete geçirme, toplumdaki süreçleri kavrama ve bu bilimsel analizlerin sonuçlarını gerçekleştirme yeteneğinde bir öncü, yani Komünist Partisi olmadan hiçbir dönüşümün olanaklı olamayacağını bugün daha da açık olarak kavrıyoruz. "Yaşanmış deneyimlerin gösterdiği gibi, partinin gelişmelerin gerisinde kalmamasının da bir başka zorunluluk olduğunu vurgulayan Gorbaçov, parti içinde demokratikleşme sürecinin ilerletileceğini de ifade etti.

Gerek Mihail Gorbaçov'un açış ve kapanıştaki konuşmalarında, gerekse de tartışmalarda, tarihe yaklaşım üzerinde de geniş biçimde duruldu. "Tarihimize ilişkin konulardaki ilkesel tutu-

Devamı 6. sayfada

SBKP MK'de yığınsal iletişim araçları, ideolojik kurumlar ve sanatçılar örgütlerinin yöneticileri ile yapılan toplantıdaki konuşmasında, Mihail Gorbaçov, son dönemde ekonomik ve sosyal alandaki gelişmelere ilişkin kimi veriler de sundu. Bunlardan bir bölümü şöyleydi:

- **Emek üretkenliği: Geçen üç yıl içinde, emek üretkenliğindeki artış hızı, 11. Beşyıllık plan (bir önceki) döneminin göstergelerine oranla sanayide yüzde 30, inşaatta yüzde 60, tarımda yüzde 180 ve demiryollarında yüzde 260 oldu. Emek üretkenliğindeki artışın milli gelir artışındaki payı, 1981-1984 yılları için yüzde 86 olmuşken, bu pay, 1985-1986 yılları için yüzde 95, 1987 için ise yüzde 100 olmuştur. Sanayide bu işgücü azaltılmasına karşın gerçekleştirilmiştir.**

- **Bilimsel ve teknik ilerleme alanında da kaydadeğer gelişmeler bulunmuyor. Öncelik makina-alet yapımı, elektrik mühendisliği, araç yapımı gibi birincil mühendislik dallarına veriliyor. Bu, bilimsel ve teknik sorunların çözümü, gıda ve hafif sanayi alanlarının ve de sosyal alanın gelişmesi için gerekli oluyor. Bu sanayilerdeki üretim hatları, 1987 yılında, 1985'e oranla 2,9 kat daha hızla yenilenmiştir.**

- **Kompüter teknolojisinde de hamleler vardır. Saniyede bir milyar işlem yapan kompüterlerin imali sözkonusudur. Gelecek birkaç yıl içinde, bunları saniyede 10 milyar işlem yapan makinalar izleyecek, çokgeçmeden saniyede 30 ile 100 milyar işlem yapanları ortaya çıkaracaktır. -1986-1987 yıllarında, yıllık ölüm olayları, ortalama olarak, 1984'e göre 200 bin kişi daha azdır ve çalışabilir nüfus içinde kaza sonucu ölümlerde yüzde 37'lik bir azalma vardır. Doğum oranı son iki yılda artmıştır. 1980 yılında yeni doğan çocuk sayısı 4,9 milyonken, son iki yıl için de bu rakam, ortalama olarak 5,6 milyondur. Nüfusun ortalama ömür süresi yaklaşık iki yıl artmıştır. Bu artış erkeklerde 2,6 yıldır.**

İşçi hakları ve sendikal özgürlükler için Türk-İş eylem hazırlığında

Baştarafı 1. sayfada

cını paylaşmaktadır." denilerek, Türk-İş'e bağlı tüm sendikaların katılmasının planlandığı bir dizi eylemlerin karar altına alındığı açıklandı.

Buna göre şubat ayında 7 bölge temsilciliğinde işçi temsilcileriyle yapılacak toplantıların ardından ve Mart ayı içinde Türk-İş'e bağlı işçilerle ülke çapında yemek boykotu yapılacak. Nisan ayında İstanbul ve Adana'daki pahalılığı protesto mitinglerini mayıs ayı içinde yapılacak yaşam koşullarına karşı ve sendikal haklar için ön uyarı olarak işbaşında ve işyerinde oturma eylemi izleyecek. Türk-İş önerilerine iyileştirici bir yanıt gelmediği takdirde 30 Mayıs'tan önce yurt düzeyinde tüm işyerlerinde işin süreli ya da süresiz durdurulması gündeme gelecek.

Türk-İş Bakanlar Kurulu'nun ocak ayı başlarındaki toplantısında kararlaştırılan ve işçi hareketi ve Türk-İş tabanında ağır eleştirilere uğrayan yeni Özal hükümeti ile diyalog ve sendikal sorunlar için hükümete zaman tanıma politikası yerine, işçi çıkarları ve sendikal haklar için harekete geçme yönündeki bu adım, yalnızca Türk-İş üyesi işçiler arasında değil, bağımsız ve diğer sendikal konfederasyonlara üye işçiler arasında da olumlu tepki buldu. Şimdi, Türk-İş üyesi ya da diğer sendikalar dan işçiler, sendikasız işçiler vargüçleriyle daha iyi yaşam koşulları için yeni eylemlere hazırlanıyorlar.

Türk-İş'in bahar aylarına yayılan eylem kararları işçi ve emekçilerin yaşam koşullarının daha da gerilediği, sendikal haklara ve sendikalara yönelik baskıların arttığı koşullarda büyük önem taşıyor.

Bugün, hükümetin ve işverenlerin işçinin işine ve ekmeğine, işçi haklarına yönelik bitmeyen saldırıları altında işyerlerinde, fabrikalarda, grevlerde zorlu bir mücadele sürüyor. İşçileri sendikasızlaştırmak, örgütsüzleştirmek demek olan 'sözleşmeli personel' uygulamasının ardından şimdi de, işçiler için yeni vergiler demek olan 'zorunlu tasarruf fonu tasarısı' gündemdedir. Trilyonluk zamlar ve yüzde 70'i aşan enflasyon koşullarında hükümet IMF'ci ekonomik politikasını 12 Eylülcü sendikal yasaklarla daha azgın sürdürmek niyetindedir. Sendikal yasalardaki tüm kısıtlamalara karşın işçiler ve sendikaları dişe diş bir mücadele veriyor.

Öte yandan, tekelci patronlar başarılı grev ve direniş örneklerine karşı hükümet desteğinde cezalandırma girişimlerinde bulunuyorlar. Sendikal yasalardaki kısıtlamalar, özellikle hükümetin ve işverenlerin hoşlanmadıkları sendikalara karşı alabildiğine uygulanıyor. Son 4 yıl içinde Otomobil-İş sendikasının örgütlenmeye çalıştığı işyerlerinden 7 bine yakın işçi işten atılmış durumda. 12 Eylül rejiminin grev hakkına getirdiği bir sürü yasak altında tek büyük grevi gerçekleştiren Otomobil-İş'in örgütlü olduğu NETAŞ işyerinde bir yıl içinde atılan işçilerin sayısı 400'ü geçiyor. İşten çıkarılmalara karşı direnen NETAŞ işçilerine polis saldırıyor. Partonlar tüm bu uygulamalarını polisin eşliğinde yürütüyorlar.

Artan yoksulluğa, toplu sözleşme masalarında dayatılan açlık ücretlerine karşı Türk-İş, Hak-İş ve bağımsız sendikaların üyesi işçiler her yolla direniyorlar. Geçtiğimiz yıl deri, metal, petrokimya işkollarındaki toplu grevlerin ardından bir çok işyerinde irili ufaklı hareketler boy veriyor. İETT, Akbank, Taşkızak Tersanesi, ÇBS, Amerikan Hastanesi, Eczacıbaşı, Ayyıldız, Beymen ve NETAŞ işçileri imza kampanyaları, yemek boykotları ve çeşitli direnişlerle seslerini duyurdular.

Seçim sonrası Özal hükümetinin Trilyonlara varan zamları karşısında toplu sözleşme masalarında zorlu mücadelelerle elde edilmiş bir çok kazanımlarını yitiren işçilerin ek zam istemleri ise, işveren ve hükümet cephesince sendikaların katılımı dışında saptanan komik bir zam miktarı ile yanıtlandı: Yüzde 70 enflasyon ve trilyonluk zamlara rağmen, aylık brüt 10 bin liralık ek zam... Sendikalar devre dışı bırakılarak saptanan ek zam aynı zamanda toplu sözleşmelerin bitim tarihlerine, kamu ve özel sektöre göre değişen biçimiyle yüzbinlerce işçiyi ve sendikalarını devre dışı bırakan kapsamıyla sendikaları ve işçileri bölmeyi de amaçlıyor. Öte yandan, özel sektörde işverenler 'tavsiye niteliğindeki' ek zam kararını ancak isterlerse uygulayacaklar. Türk-İş yönetiminin bahar aylarına yayılan sözkonusu eylem kararı işte bu 'ek zam' açıklamaları üzerine işyerlerinden ve sendikalardan yükselen tepkilerin arttığı koşullarda alınmış bulunuyor.

Özal hükümeti yürüttüğü ekonomik politikanın dışına taşabilecek hak istemlerine, sendikal özgürlükler yönündeki her harekete baskıyla karşılık verecektir. Türk-İş'in son eylem kararları ile ilgili olarak açılan soruşturma da bunu gösteriyor. "Kanun dışı grev" iddialarıyla Grev ve Lokavt Yasası'nın 70. maddesi hakları için harekete geçmek isteyen işçi sınıfının tepesinde "Demoklesin kılıcı" gibi dikilmek istenmektedir.

Kuşkusuz işçi hareketinin bahar eylemleri çok zorlu koşullarda geçecektir. Eğer Türk-İş üyeleri, sendikalı ve sendikasız tüm işçiler yemek boykotlarına, mitinglere, iş durdurma eylemlerine iyi hazırlanabilirlerse, işçilerin birliği, sendikalararası dayanışma yükseltilebilirse hükümetin işçi ve sendika düşmanı politikasını geriletmek başarılabilir. Böylece, ağırlaşan çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirme, sendikal yasaları demokratikleştirme mücadelesinde yolalınabilinir.

Türk-İş yönetiminin eylem kararına başta Türk-İş tabanı olmak üzere tüm işçiler sahip çıkıyor. İşçi sınıfı 'Hak verilmez alınır' sözünde ifadesini bulan mücadele geleneğiyle bu eylemlere hazırlanıyor. Bu açıdan Türk-İş'in geçtiğimiz yıl yapılan mitinglerine işçilerin verdiği destek, deri, metal, petro kimya işkollarındaki işçilerin toplu grevleri, işçilerin yüzde 70'i aşan enflasyon koşullarında dayatılan açlık ücretlerine ve sendikal baskılara karşı işyerlerinde, fabrikalarda yürüttükleri mücadeleler, Türk-İş'in yeni eylem planı için işçi ve emekçilerin bugüne uzanan hazırlığı olarak değerlendirilmelidir.

Türk-İş Başkanlar Kurulu toplantısının ardından yapılan açıklamada şöyle deniyor: "Asıl temel çözüm, işçi hak ve özgürlüklerinin, hür sendika hakkı ve özgür toplu pazarlık ve grev hakkı önündeki anayasal ve yasal engellerin kaldırılması ve ülkemizde çoğulcu, katılımcı, sayısı demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla kurumlaştırılıp, işlerliğe kavuşturulmasıdır." Burada da uygulandığı gibi, 12 Eylül rejiminin sendikal harekete getirdiği bütün yasaklar, anti demokratik yasalar şu anda yürürlüktedir. Bu sendikal yasalar, bu iş yasaları yürürlükte durdukça, Türkiye'de demokrasinin varlığına ilişkin iddialar hiçbir inandırıcılık taşımayacaktır. Özal hükümeti, bütün kurallarıyla işleyen bir demokrasiden yana olmadığı için sendikal hal ve özgürlükleri tam olarak tanıyacak yasalardan da yana değildir. Ancak bu hükümet karşısında işçi haklarını ve sendikal hak ve özgürlükleri kararlı ve eylemli bir biçimde savunan güçlerin bulunduğunda geri adım atabilir. Bu açıdan, Türk-İş'in kendi üyesi olsun olmasın tüm sendikalara yönelik baskılara karşı çıkması, sendikalararası dayanışma ve eylem birliği yolundaki girişimlere destek vermesi büyük önem taşıyor. Açık ki bu yöndeki çabalardan yalnızca demokratik sendikal hareket

kazançlı çıkacak, bu yolla Türk-İş önüne koyduğu sendikal yasaları demokratikleştirme hedefinde tüm sendikal hareketi birleştirebilecektir. Şimdi Türk-İş üyesi ve diğer sendikalardan işçiler Türk-İş yönetiminden bahar eylemlerinde de bu yönde sorumluluk bekliyorlar.

Grevdeki deri işçileri yaptıkları bir toplantıda, "İşimizin zor olduğunun bilincindeyiz ama korkmuyoruz. Önce kendimize, sonra yalnız olmadığımıza güveniyoruz. Tüm işçi ve emekçi kardeşlerimizin bizimle olacağına inanıyoruz. Zafere ulaşmış her grev, her direniş, sadece grevcilerin başarısı olarak kalmayacak, tüm Türkiye emekçilerinin, demokrasi güçlerinin hanesine yazılacaktır." demişlerdi. Bu sözle onlar, her hak mücadelesinde destek ve dayanışmanın önemini, her hak mücadelesinin başarısının demokrasi mücadelesine katkısını dile getiriyorlardı. Şimdi, işçiler, demokrasinin özgürce hakkını arama, ekmeğini ve işini savunma demek olduğunun daha çok bilincindedirler.

Demokrasi mücadelesinin temel gücü işçi sınıfı hakları için harekete geçiyor. İşçi sınıfının kendi çıkarları yanında tüm halkın hak ve özgürlükleri için, insan haklarına saygılı bir rejim için, demokratik bir Türkiye için yürüteceği bu eylemlilik, bu istemlere sahip çıkan her politik gücün destek ve dayanışmasına ihtiyaç duyuyor. İşçi sınıfının her eyleminin göreceği destek ve dayanışma hükümetin işçi ve sendika düşmanı politikasını gerilecektir, sendikaları ve işçi hareketini güçlendirecektir. Bu ise barış ve demokrasi mücadelesinin cesaret, kararlılık ve eylemlilik düzeyinin yükselmesi demek oluyor.

MALİ ÖZVERİ KAMPANYASI (15)

İleri Parti Örgütü	1.702,30 DM
Hasan Coşkun	5,-
Hasan Burcu	10,-
Sari	10,-
1 Şubat 1988	34,40
Size Güveniyoruz	126,-
İlya Şahin	300,-
Cem Kurtaran	250,-
DKP-Nordend	130,-
Eser Altun	250,-
Salih Demir	100,-
Mehmet Toprak	100,-
DKP-Rödelheim	180,-
Ertan İnan	250,-
Salim Erkan	100,-
Cüneyt Akar	50,-
Yıldız Akar	50,-
Seher İnan	250,-
Hallo	100,-
Bekir	50,-
Ali Kaya	50,-
Deniz Bulut	300,-
Aslı Gül	300,-
Irmak	50,-
Ekin	100,-
Mansur	50,-

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde

Güçlü bir kadın hareketi için...

Son birkaç yıldır, kadınlarımızın suskunluğu bırakıp kendi sorunlarına ve haklarına sahip çıkmaya başlamalarının sayısız örneklerine tanık oluyoruz. Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için atılan imzalar, dayağa karşı kampanya, kadın derneklerinin kurulması, bu konuda yayınlanan kitaplar, çevrilen filmler kadınların sorunlarını giderek daha büyük bir cesaretle tartıştıklarının örnekleridir. Artık çok daha fazla sayıda kadın biliyor ki, kadını en iyi kadın anlatabilir. Kadınların sorunlarını en iyi kadınlar bilir. Haklarını en iyi kendileri savunabilirler.

Kadınlar sorunlarını kadın gözüyle incelerken her kadının söylececek mutlaka birşeylerinin olduğunu da gösteriyorlar. İşçi, ev kadını, aydın ve daha başka meslek gruplarından kadınlar giderek daha büyük bir cesaretle kendi düşüncelerini söylüyorlar. Kendi sorunlarının çözümü için harekete geçiyorlar. Grev gözcülüğü yapan işçi kadınlar, sendikaya üye olduğu için işten çıkarılan eşleriyle birlikte direnen işçi eşleri, gecekondusunu yıktırmamak için direnen kadınlar, direnen tutuklu eşleri, anaları pahalılığı protesto için yapılan eylemler gelişmekte olan hareketin genişliğini gösteriyor. Değişik meslek gruplarından kadınlar kendi öneri ve düşünceleriyle ve eylemleriyle kadın hareketini zenginleştiriyorlar. Harekete değişik politik görüşlerden, ya da hiç politik görüşü olmayan kadınlar katılıyor. Bu renklilik ve çeşitlilik, farklı deneyimler, değişik yaklaşımlar, eğer demokratik bir karşılıklı ilişkiler kültürü ile tamamlanabilirse kadın hareketinin olumlu bir yönde gelişmesini sağlayabilir.

Harekete katılan değişik kadın grupları biribirlerini etkiliyorlar. Böylesi olumlu bir gelişme bütün dünyada gözleniyor. Moskova'da toplanan Dünya kadınlar Kongresine katılan Işıl Özgentürk, kongre ile ilgili izlenimlerini anlatırken "sosyalist sistemle feminist akımların karşılıklı yeni yaklaşımların ip uçlarından" sözediyor ve şunları söylüyordu: "Çok genel olarak söylersek, sosyalizm 70 yıldır kadının kadın olması halinden kaynaklanan sorunları gözardı ettiğini sosyalizmin kurulduğu bir ülkede kabul ediyor ve feminist akımların getirdiği kadın sorununa ve önerilerine artık yabancı kalmanın mümkün olmayacağını söz konusu ediyor. Pekçok feminist akım kadın sorunuyla birlikte yeryüzünün en büyük sorunu olan barış, nükleer silahsızlanma ve çevre koruma gibi sorunları asıl sorun gibi ele alıyorlar. Feminist gruplar kadın erkek eşitliğinden önce ırkçılığın lanetlenmesi ve nükleer santrallere karşı eylem biçimleri öneriyorlar."

Biz de de ilginç gelişmeler oluyor. Dinci gruplara mensup bazı kadınlar bugünkü aile kurumunu, kadının toplumsal yerini kıyasıya eleştiriyorlar. Bir grubu, dayağa karşı düzenlenen yürüyüşe de katıldığı söylenen islamcı kadınlar dernek kurmak için hazırlandıklarını açıklıyorlar.

Değişik politik görüşlere sahip kadın grupları özgüllüklerini koruyarak somut istemler için bir araya gelebiliyorlar. Bunun en güzel örnekleri çeşitli politik görüşten kadınların imzaladığı dilekçe eylemi ve dayağa karşı düzenlenen kampanya oldu. Kocasından boşanmak isteyen hamile bir kadına, "kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin" diyen ve bu sözü tutanaklara geçiren hakime gösterilen tepkiler ve dayağa karşı başlatılan kampanya ile kadınlar artık tek bir kadının uğradığı haksızlığa bile sessiz kalmayacaklarını da gösterdiler. Artık, tek bir kadının bile uğradığı haksızlığa hep birlikte karşı koyacak bir anlayış gelişiyor. Bu anlayışın daha da güçlenmesi hareketin sahip çıkıcı tutumuyla bütün kadınlara güven vermesi gerekiyor.

Kadın hareketinin bugün vardığı nokta değerlendirilirken, olumlu, olumsuz, başarılı başarısız birçok deneyleriyle kadın hareketinin filizlenmesine ve gelişmesine yardımcı olan 12 Eylül öncesi kadın derneklerini anmamak haksızlık olacak. Kapatılan, yöneticileri yargılanan, işkence gören, bir kısmı yurtdışına çıkmak zorunda kalan bu kadın dernekleri birçok şeyi ilk defa başarmanın güçlüklerini ve onurunu yaşadılar. Bugün gelişmekte olan hareket bu deneyimlerden de yararlanmaktadır.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, kadın hareketi içindeki deneyimleri kaynaştırmada önemli bir rol oynayabilir. Geçen yıl, önceki yıllara göre çok daha geniş çevrelerce kutlanan 8 Mart, kadın hareketi içindeki çeşitli akımların aralarındaki diyaloğu ve işbirliğini daha da güçlendirmeleri için olanaklar veriyor. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü islamcı, femi-

Devamı 7. sayfada

Cezaevlerindeki direnişçilerin başarısı

Baştarafı 1. sayfada

TBMM Başbanlığına başvururken, SHP' de Diyarbakır Askeri Cezaevine bir inceleme heyeti gönderdi.

Demokrasi güçlerinin artan dayanışması, tutuklu ailelerinin direnci, kamuoyunun ilgisi ve açlık grevlerinin diğer askeri ve sivil cezaevlerindeki politik tutuklularca aktif desteklenmesi üzerine hükümet geri adım atmak zorunda kaldı. Milli Savunma Bakanlığı bir açıklama yaparak Kürtçe konuşma yasağı ve tek tip elbise giyme zorunluluğunun kaldırıldığını, avukatlarla yüzyüze konuşma, görüşlerin yarım saatten bir saate çıkarılması, daktilo, saz gibi ihtiyaçlar mahkumlar diledikleri takdirde kendilerine verilmesi, özel bir beslenme rejimine ihtiyaç olduğu doktor raporu ile saptananların yiyeceklerinin ailelerince sağlanması, tutukluların yakınlarıyla telefonla konuşabilmesi gibi en doğal insanlık haklarının "kabul edildiği" açıklandı.

12 Eylül'den sonra zulmün ve zorbalığın her türlüsünün uygulandığı 20. yüzyılın yüzkarası olan Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde 6 Ocak 1984'de de politik tutukluların en haklı istemleri için, cezaevi koşullarının iyileştirilmesi ve işkencelerin durdurulması için başlattıkları direniş 12 Eylülcüler tarafından kan ve ateşle boğulmaya çalışılmıştı. O gün Kürt halkının en deneyimli ve savaşkan oğulları planlı bir saldırıyla yok edildi. Ancak tüm baskılara rağmen Diyarbakır Cezaevi'ndeki direniş durdurulamadı. Direniş daha sonra aylarca sürdü ve başarıya ulaştı.

Bugün yine rejim cezaevlerindeki politik tutuklu ve hükümlüleri en temel insan haklarından mahrum bırakmak istiyor. Ancak, 12 Eylül zindanlarında ölümü göze alarak tek tip elbiseye, sevk zincirine, kötü cezaevi koşullarına karşı direnen politik tutuklular, en kötü koşullarda bile savaşılabileceğinin örneğini verdiler, veriyorlar. Şimdi cezaevlerinden yükselen her ses bugüne kadar görülmemiş bir dayanışma ve destek buluyor.

Cezaevlerinde insanlık onurunu korumak, kendi ana dilini, benliğini korumak için ölümü göze alanların, zindanlarda ölüm orucuna yatanların direnişleri tutuklu ailelerinin, demokrasi güçlerinin ısrarlı, gözüpek dayanışmaları boşa gitmemiştir. Şimdi çok daha geniş güçler insanlık dışı uygulamalara karşı harekete geçmiş ve hükümet bir çok konuda geri adım atmak zorunda kalmıştır. Tek tip elbise kalmış, Diyarbakır'da elde edilen hakların diğer cezaevlerinde de uygulanması gündeme gelmiş, başta Diyarbakır Askeri cezaevi olmak üzere, askeri cezaevlerindeki politik tutuklu ve hükümlülerin sivil cezaevlerine aktarılması tartışma konusu olabilmiştir.

Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki direnişin sürdüğü günlede Cumhuriyet Gazetesine "Cezaevlerinde huzursuzluk yok, katiyen yok. Diyarbakır askeri cezaevidir, bizi ilgilendirmez. Tek tip elbise giymeyeceğiz diyorlar. Giymeleri lazım. Bütün dünya giyiyor. Bunlar eyleme devam etmenin yoludur, eylem yapıyorlar" diye demeç veren Adalet Bakanı Sungurlu, şimdi ceza ve tutukevlerinde tek tip elbise giyilmesi zorunluluğunun tüzük hükmünün kaldırılmasıyla sona erdiğini açıklamış, Bakanlığın tüzükte yapılacak diğer değişiklikler üzerine de çalışmalarını sürdürdüğünü söylemiştir. Yine şimdi mecliste onaylanmayı bekleyen 200'e yakın idam dosyasının müebbete çevrilmesi gündeme gelmiştir.

Demokrasiye geçtik, insan hakları eksiksiz uygulanıyor iddialarıyla uluslararası sözleşmelere imza atanların demogoji ve yalanları bir kez daha dünya demokratik kamuoyunun ve ülkemizin sağduyulu insanlarının gözleri önüne serilmiştir. En temel insan hak ve özgürlükleri, hukuk kuralları çiğnenirken demokrasi demeçleri vermekle kimsenin kandırılamayacağı ortadadır.

Diyarbakır Cezaevindeki tutukluların istemlerinin kabul edilmesi, savaşımın her alanda sürdürülebileceğini, kararlılık ve birliktelikle başarıya ulaşabileceğini göstermiştir.

Bu kazanım başta 12 Eylül'ün en zorlu koşullarında zindanlarda direnen yurtseverler olmak üzere, onları biran olsun yalnız bırakmayan tutuklu ve hükümlü ailelerinin ve onlara destek veren demokrasi güçlerinindir. Şimdi artık şu soru sorulmalıdır: Halkın en yiğit evlatlarına işkence altında alınmış ifadelere dayanılarak verilen onlarca yıla varan mahkumiyetler, idam kararları geçerli olabilir mi? Tek başına bu bile koşulsuz bir genel affı zorunlu kılmıyor mu? Şimdi demokrasiden yana tüm güçler, tek tek her yurttaş genel af ve politik tutuklulara özgürlük için çabalarını yoğunlaştırmalıdır.

Genel politik af için daha güçlü yürüyecek savaşım yanlız zindanların kapılarını zorlamakla kalmıyacak, aynı zamanda demokrasiye gerçek bir geçişin elverişli ortamının hazırlanmasına da katkıda bulunacaktır.

Barış ve demokrasi güçleri şimdi, politik af ve idam cezalarının kaldırılması mücadelelerini daha uygun koşullarda yürütmede yeni olanaklara sahiptirler.

GORBAÇOV: "YENİLENMENİN İKİNCİ AŞAMASI BAŞLIYOR"

Baştarafı 3. sayfada

mumuz Büyük Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümüyle bağlı parti belgelerinde formüle edilmiştir. Tarihsel süreçleri anlayışımız, bunların gözden geçirilmesi temelinde yapılmalıdır." diyen Gorbaçov, daha sonra şunları söyledi:

"Önümüzde duran çalışma kapsamlı ve önemlidir. Bu, herşeyiyle bizim tarihimizdir. Ekonomi ve manevi kültür alanında yeni değerleri inceledik, kavradık ve ilerleme yolunda yürüdük. İnceledik, hata ve yanlışlar yaptık, tarihimizin zor, trajik dönemlerinden dersler çıkarttık. Tarihin şu ya bu şekilde yumuşatılması kabul edilemez. Tarih ortada duruyor. Ancak gerçekler temelinde tanımlanabilir. Bu, bizim namusluluğumuza, sorumluluğumuza ve bilimsel yaklaşımlarımıza bağlıdır. Tarihimizde büyük olan herşeye değer biçeriz, ancak yasadışılığa sapanları, dahası cürüm işleyenleri affedemeyiz."

Merkez Komitesindeki toplantıda "Biz tercihimizi yapmış bulunuyoruz ve 1917'de açılan yolu takip edeceğiz, sistemimizin, sosyalist demokrasinin tüm potansiyelini ortaya koyma gövevinin üzerine ciddi bir şekilde gidiyoruz" diyen Gorbaçov, ikinci aşamasına girişte perestroykanın taşıdığı canalıcı önemi şu sözlerle vurguladı: "Eğer beliren süreçleri durdurursak, bunlardan korkuya kapılırsak, bunun son derece ciddi sonuçları olur, halkımızı bir kez daha bu boyutlardaki bir girişim için harekete geçiremeyiz. Toplantıya katılanlarla tartışmalar sırasında da, aynı düşünceyi, şu sözleriyle daha da açık olarak ifade etti: "Eğer durursak, bu ölümümüz anlamına gelir."

Perestroyka sürecinin başlamasından bu yana dördüncüsü yapılan ve bu bakımdan gelenekselleşmiş sayılan ideoloji ve propaganda kurumlarının sorumlularıyla toplantıyı kapatırken yaptığı konuşmada ise, Gorbaçov, perestroykanın başarısı için tutulacak yolu, bir iki cümleyle şöyle özetledi: "Diyalektik inkar yöntemi uyarınca davranmalıyız: en iyi olan herşeyi, bir zamanlar işe yaramış, tüm aşamalarda yararlı olmuş herşeyi özümlemeli, işe yaramaz ve zamanı geçmiş olan herşeyi ise dışlamalı yerine yenisini koymalıyız. Formülümüz budur."

MİT'in faaliyet ve...

Baştarafı 1. sayfada

kıyönetim komutanlığı yapmış ve daha sonra Genelkurmay başkanlığına getirilmiş olan emekli orgeneral Üruğ üzerinde yoğunlaştı. Raporda Üruğ'un sıkıyönetim komutanlığı döneminde yeraltı dünyası ile olan ilişkileri anlatılıyor, oğlunun da yeraltı dünyasının babalarıyla ortaklaşa işler çevirdiği belirtiliyordu. İddialara ateş püsküren Üruğ bunu "siyasi bir tuzak" olarak nitelerken, "MİT için de özel teşkilatların varlığını" da ağzından kaçırıyordu. Öte yandan şu anda emekli olan eski Genelkurmay Başkanına yöneltilen iddialara karşı tepkinin resmi bir açıklama ile Genelkurmay Başkanlığı'ndan gelmesi, Genelkurmay'ın Üruğ'un savunuculuğunu üstlenmesi, hukuk devleti anlayışına ters, müdahaleci zihniyetin ifadesiydi. Aynı şekilde olaya Evren'in doğrudan müdahalesi, Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan açıklamalar da demokratik ülkelerde rastlanmayan bir uygulamaydı.

Daha sonra basında yeralan yeni belgeler ve isimlerle tartışmaların odak noktası kaymaya başladı. Basına verilen belgelere göre, olay 31 Temmuz 1987 tarihine, zamanın Emniyet Genel Müdürü Bedük, Korkut Özal, İçişleri Müsteşarı ve iki valinin yaptığı toplantıya ve burada, referandumda "yeraltı dünyası-DYP" ilişkilerinin kullanılıp kullanılmayacağı tartışmasına uzanıyordu. Böylece Banker Bako olayı ile başlayan rapor, 10 Kasım 1987 tarihinde, yani genel seçimlerden 19 gün önce tamamlanıyordu. Bu iddialar Başbakan Özal'ın seçimler sırasında "önemli açıklamada bulunacağı" şeklindeki sözleriyle de birleştirilince ortaya çıkan tablo, MİT raporunun seçim sırasında ANAP hükümeti tarafından DYP'ye karşı politik şantaj aracı olarak hazırladığı sonucuna götürmekteydi ki, buradan hareketle tartışmalar Özal hükümeti etrafında yoğunlaştı ve tepkilerin hükümete yönelmesine yol açtı.

Buradan hareketle, MİT raporuyla ilgili olarak yanıtlanması gereken bir soru daha ortaya çıkmaktadır. Kanımızca bu, 12 Eylülden sonra bugün yaşanmakta olan sürece uygun ve gerçekçi bir tutum alınması bakımından muhalefet partileri açısından da önem taşımaktadır. Soru şudur: Başlangıçta ANAP tarafından politik şantaj olarak hazırlanmış olsa da zamanında kullanılmamış olan bu belgeler, üç ay sonra basına kimler tarafından sızdırılarak Özal'a karşı kullanılmak istenmiştir? Belki bu soru, muhalefet partileri ve basın tarafından MİT raporuyla birlikte başlayan tartışmada ortaya atılan "MİT kimin kontrolünde" sorusu ile de birleştirilebilir. Başbakan Özal gazetecilerin bu konudaki sorularını yanıtlarken "işte, Başbakanlığa bağlı, o kadar" diyerek, MİT'in görünüşte Başbakanlığa bağlı olmasına rağmen, aslında komutanların kontrolünde olduğunu ima ediyordu. Eski Başbakanlardan ve DYP Genel Başkanı S.Demirel ise MİT konusunda açık konuştu: "Türkiye'de MİT üniformalıdır. Bunu mutlaka sivilleştirmek lazım. Birçok şeyi MİT bize haber vermemiştir. 1971 ve 1980 deki müdahaleleri Başbakan olarak bana bildirmemiştir". Öte yandan MİT üzerine tartışmaların alevlenmesiyle Cumhurbaşkanı Evren'in Göle'de yaptığı konuşmada, MİT raporuna değinmesi, ve "son zamanlarda milletimizi sivil kanat-asker kanat diye bölmeler başladı" demesi, MİT içindeki bir çatışmanın ifadesiydi. Yine Evren'in "çamur bulaştırmaya çalışılıyor. Ancak kimsenin şüphesi olmasın ki, bu çamuru bulaştırmaya çalışanlar elbette cezalandırılacaklardır" şeklinde tehdit yollu sözlerine rağmen MİT içinde "üniformalı", "sivil" çatışması olduğu açıktır. Başbakan Özal'ın ordu tepe yönetiminin isteğinin tersine, N.Öztorun yerine Genelkurmay başkanlığına Necip Torumtay'ı ataması, daha sonra protokolde Genelkurmay'ın yeri konusunda tartışma ve 'kendiliğinden' kendi istekleriyle' görünümü verilen protokol değişikliği, ardından Özal'ın Cumhurbaşkanlığı seçimi, yetkileri konusunda anayasa değişikliğini gündeme getirmesi ve hatta kendisinin cumhurbaşkanlığına aday olacağı yolunda ortaya atılan sözler, MİT raporuyla birleştirildiğinde, raporu hangi kesimin basına sızdırdığını tahmin etmek zor değildir.

Yasalarda başbakanlığa bağlı bir kuruluş olarak tanımlanan, görevi ülkenin güvenliği konusunda istihbarat toplamak ve bu konuda Cumhurbaşkanlığına, Genelkurmay ve Başbakanlığa rapor vermek şeklinde belirlenen MİT'in hangi amaclar için kullanıldığı, MİT raporu olayı ile açıkça görülmüştür. Devletin bu en önemli organı, "devlet içinde devlet" statüsünde, iç politikanın göbeğinde yer almış, askeri darbelerde doğrudan darbecilerin hizmetine girmiştir. Bu açıdan , 12 Eylülden kurtulma yolunda, sivilleşmenin bir adımı olarak MİT'in sivilleştirilmesi önem taşımaktadır. Militaristlere karşı öteki alanlarda olduğu gibi, MİT konusunda da sivilleştirme adımları muhalefet güçlerinin destekleyeceği adımlardır. Ancak sivilleşmenin tek basına demokratikleşme olmadığı da açıktır. Demokratikleşmenin yolu sivilleşme ile birlikte tüm hak ve özgürlüklerin sağlanması ve güvence altına alınması, parlamentonun en üst organ olması ve öteki devlet organlarının, kurumlarının parlamentonun üstünde işlev görmesine son verilmesidir. Bu bağlamda MİT konusunda öncelikle yapılması gereken MİT'in faaliyetleri ve ilişkilerinin ortaya çıkarılması amacıyla meclis araştırması yapılmasıdır ki bu yolda zaten SHP bir önerge vermiştir. MİT'in parlamentonun açık denetimine alınması da demokratikleşme yönünde atılacak bir adım olacaktır.

Cumhurbaşkanı Evren...

Baştarafı 8. sayfada

yor. Bu sözler, herhangi rasgele bir insanın, rasgele söylediği sözler diye geçiştirilebilir mi? Bu sözleri Türkiye Cumhuriyeti'nin en yüce makamındaki kişi söylüyor.

İşkence: insanlığa karşı işlenmiş ağır bir suç. İşkencenin insanlığa karşı bir suç olduğu, uluslararası insan hakları belgelerinde, uluslararası bildirge ve sözleşmelerde açıkça belirtiliyor. Hükümet, bu yakınlarda gerek Birleşik Milletler'in, gerekse Avrupa Konseyi'nin işkenceyi yasaklayan sözleşmelerine imza atmış durumda. Böyle bir ortamda, Cumhurbaşkanlığı makamında oturan zât, gayet pervasız ve hiç oralı değilmişçesine, "adamı odaya kapatırlar ve elektrik verirler" diyor ve "bazı insanların işkenceden yakınamayacaklarını" söylüyor.

Devletin saygınlığı, vb. hepsi bir yana, işkence gibi insanlığa karşı suç olan bir fiili, devletin en başındaki kişi açıkça övüyor. Böyle bir tutum işkenceyi, işkenceciyi caydırmak ne söz, düpedüz kışkırtmak, desteklemek, yüreklendirmek değil de, nedir?

Cumhurbaşkanı, Anayasa'nın, yasaların suç saydığı bir fiili açıkça övüyor. Cumhurbaşkanı, yalnız bu sözleriyle bile suç işliyor. Hem de sıradan bir insana göre, misliyle!

Güçlü bir kadın...

Baştarafı 5. sayfada

nist, komünist, sosyal demokrat, liberal, ya da hiçbir siyasi görüşü olmayan kadınların kendi hakları için elele verdikleri, diyaloğu ve işbirliğini güçlendirdikleri bir gün olarak kutlanmalıdır. Tek tek kadınların ya da kadın gruplarının yüzyılların gelenek ve kurumlarını değiştirmeye güçlerinin yetmeyeceğini artık anlamaya başlayan kadınlar 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü bu günün anlamına ve içeriğine uygun olarak kutlayabilmek için, tüm demokrasi güçleriyle dayanışma ve birliği güçlendirmelidirler.

Herausgeber: Infomedia Satz und Verlag GmbH, Moltkestr. 45, 4100 Duisburg 1, **İsteme Adresi:** Infomedia Satz und Verlag GmbH, Moltkestr. 45, 4100 Duisburg 1, **Ödeme:** Infomedia Satz und Verlag GmbH, Sparkasse Duisburg, BLZ 350 500 00, Konto Nr.: 219-006673, **Fiyatı:** 1,- DM **Yıllık Abone:** 48,- DM **Yazışma adresi:** M.Güler Postfach 130210, 4150 Krefeld, Federal Almanya

Cumhurbaşkanı Evren ve işkence benzetmesi

Mehmet ERGÜL

"Adamı odaya kapatırlar ve elektrik verirler..."

Bu sözler, herhangi rasgele bir insanın ağzından çıkmıyor. Cumhurbaşkanı söylüyor bu sözleri...

1 Şubat 1988 günlü **Hürriyet** gazetesinden aynen aktaralım:

Ankara'nın Kızılcahamam ilçesine bağlı Üçbaş köyünde Ahmet Üçbaş adlı bir yurttaş Cumhurbaşkanı'na "Köyümüzde işkence var" diye yakınacak oluyor. Cumhurbaşkanı, "Sen işkence nedir, biliyor musun?" diye tepki gösteriyor ve şunları ekliyor sözlerine:

"Adamı odaya kapatırlar ve elektrik verirler.."

Evet, bu sözler sıradan bir "görevli"nin ağzından çıkmıyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin en yüksek temsil görevi olan, devletin en tepesindeki kişi söylüyor bu sözleri.

Hem de nasıl bir ortamda?

Binlerce kişi, onun yönetiminde en ağır işkencelerden geçirilmiş...Sayısı 170'in üzerinde insan, resmi işkence merkezlerinde yaşamını yitirmiş...En son olarak, Türkiye Birleşik Komünist Partisini kurmak için yurda dönen Haydar Kutlu ile Doktor Nihat Sargın 19 gün dünyadan tecrit edilmiş durumda, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde çırılçıplak soyuldular. Basınçlı su altında tutuldu. Kolları arkadan kanırtıldı, tavandaki makaraya, ters askıya bağlandı. İki siyaset adamı, iki siyaset lider, saatlerce bu tür işkenceden geçirildiklerini açıkladılar. Haydar Kutlu, ayrıca vücuduna elektrik akımı verildiğini duyurdu.

İnsan hakları dernekleri, tutuklu ve mahkum aileleri, siyasi partiler, demokratik kuruluşlar, işkencelerin, işkence iddialarının araştırılmasını, işkence merkezlerinin ve işkencecilerin ortaya çıkarılmasını, cezalandırılmasını istiyorlar. Hepsi olmamakla birlikte, alt düzeyde bazı işkenceciler yargılanıyor. Böyle bir ortamda, Cumhurbaşkanı Evren çıkıyor, bir köylü yurttaşa; "Sen işkence nedir, biliyor musun?" diye çıkışıyor ve ekliyor:

"Adamı odaya kapatırlar ve elektrik verirler.."

O Evren ki, hatırlanacaktır, sistemli işkence gerçeğinin üzerini örtmek için geçmişte neler dememişti?

"Bizim karakterimizde işkence yoktur." **(Der Spiegel,** Şubat 1984)

"İşkence iddiaları yalan." **(Newsweek,** Mart 1984)

İşkence iddiaları doğru değil. Tek-tük olaylar, bazı kendini bilmezlerin işi." **(Kırklareli konuşması,** 25 Temmuz 1984)

Bazı siyaset adamları, sözcükleri, asıl düşüncelerini örtmek için kullanırlar. Denir ki, Napoleon döneminin Fransız Dışişleri Bakanı, kurnazlık timsali Talleyrand böyledir. Evren de, hem gerçeği, hem de asıl düşüncelerini örtmek için konuşuyor, konuşuyor, habire konuşuyor. Ancak bir yerde, yeteneği mi elvermediğinden, yoksa kurnazlığının çapı çarıklı erkânıharp sınırlarını aşmadığından mı, nedir, asıl zihniyetini ister istemez dışa vuruyor. Tıpkı daha önce, "Bunları asmayalım da, besleyelim mi?" dediği gibi.

İşkenceler, hep soyledik sistemli olmasa, devletin en tepesinden kaynaklanmasa, bir Cumhurbaşkanı bu sözleri eder mi?

Evren'in sözünü ettiği odalar, tek-tük bazı "kendini bilmezler" tarafından rasgele mi tutuluyor? Bir değil, iki değil, tam 67 ilde, böyle işkence odalarını, tek-tük birtakım "kendini bilmezler" rasgele mi inşa ediyor, tutuyor ya da kiralıyor? Buralara bazı "kendini bilmezler", manyetolar yerleştiriyor...Bu bazı "kendini bilmezler," devletin en tepesindeki sorumlulardan bağımsız olarak kendi kendilerine mi hareket ediyorlar? Bu işkence aletleri, otomatik, kendiliğinden mi işliyorlar?

Diyoruz ki: "Çankaya'daki Cumhurbaşkanlığı Köşkü ile Yenimahalle yolundaki Emniyet Müdürlüğü'nün arası, makam arabasıyla on dakika bile sürmez."

O Evren ki, bazen bir huzurevine, bazen bir çocuk yuvasına, bazen de bir öğrenci yurduna apansız bir teftişe çıkabilmekte, buralardaki çatal-bıçakların düzensizliğinden yakınıp sağa-sola emirler yağdırmaktadır, ama Cumhurbaşkanı'nın bugüne kadar Çankaya'dan aksırsan, Yenimahalle'de duyulacak mesafedeki Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne uğradığı, buradaki işkence araçlarına karşı bir söz ettiğine nedense hiç raslanmamıştır.

Eğer ülkemizde işkenceler, tek-tük olaylar ve bazı "kendini bilmezler"in işi olsa, bütün kentlerde şaşılası bir düzen içinde bu kadar işkence merkezi nasıl kurulabilmiştir?

İşkenceler rasgele bazı olaylardan ibaretse, işkencenin çeşitleri, yöntemleri ve araçları nasıl olup da şaşılacak derecede birbirine benzemektedir?

İşkence öylesine sistemlidir ki, yalnız çeşitleriyle, yöntemleri ve araçları bu derece birbirine benzemekle kalmamakta aynı zamanda, bazı işkenceciler, gayet sistemli ve düzenli biçimde bölge bölge dolaştırılmakta, değişik yerlerde bu uğursuz "görev"i yerine getirmektedirler. Örneğin, Ankara'da Siyasi Şube'de görevli "Laz Fikri" lakabıyla anılan polis görevlisi, işte böyle seyyar bir işkencecidir. **(Çağdaş Yol,** Mart 1987, Sayı 1.**)**.

İşkence'nin sistemli oluşunun bir başka kanıtı, devlet içinde bu kirli iş için devletten özel olarak maaş alan bir kesimin ortaya çıkmış olmasıdır. Kayseri'de Yaşar Tahan adlı yurttaşa işkence yapan Siyasi Şube görevlisi, açıkça, "Devlet, işkence yapmam için bana bu parayı veriyor" diyebilmektedir **(Cumhuriyet,** 28 Ocak 1988**).**

İşkencenin sistemli oluşunun bir başka kanıtı, 450 milletvekilinin olduğu bugünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 17 milletvekilinin işkence gördüğü gerçeğidir. Böylece işkence gören milletvekillerinin toplam milletvekili sayısına oranı yüzde 4'ü bulmaktadır. Eğer bir an için aynı oranın milletvekillerinin temsil ettiği tüm ergin nüfus için geçerli olduğunu varsayacak olursanız, korkunç bir sayıya ulaşırsınız. Bu durumda, bir milyona yakın yurttaşımızın işkenceden geçirildiği sonucuna varırsınız ki, tüyler ürpertecek bir sayıdır bu.

Bir Cumhurbaşkanı ki, kendi hazırlattığı Anayasa'nın 103'üncü maddesine göre, "Herkesin insan haklarından yararlanması ülküsünde ayrılmayacağına, Türk milleti ve tarih huzurunda, namusu ve şerefi üzerine and içmiş"tir. Bu Cumhurbaşkanı, işkenceden yakınan köylü yurttaşa çıkışıyor: "Sen işkence nedir, biliyor musun? **Adamı odaya kapatırlar ve elektrik verirler..."**

Aynı Cumhurbaşkanı, aradan onbeş gün geçmeden bu kez Kars'a gidiyor. Sanki hiçbir şey olmamış ve hiç oralı değilmiş gibi, bu kez Göle'deki askeri tatbikat sırasında diyor ki:

"Dün hemcinslerine en kötü muameleyi yapanlar, bugün işkenceden yakınamazlar."

Görülüyor ki, sözcükler, artık düşünceyi örtmeye elvermiyor. Cümleleri; müteselsil, peşpeşe, zincirleme asıl zihniyeti gitgide daha çok eleveriyor.

Devletin en tepesindeki kişi, "bazı insanların kendilerine işkence yapılmaktan yakınamayacaklarını" söylü-

Devamı 7. sayfada